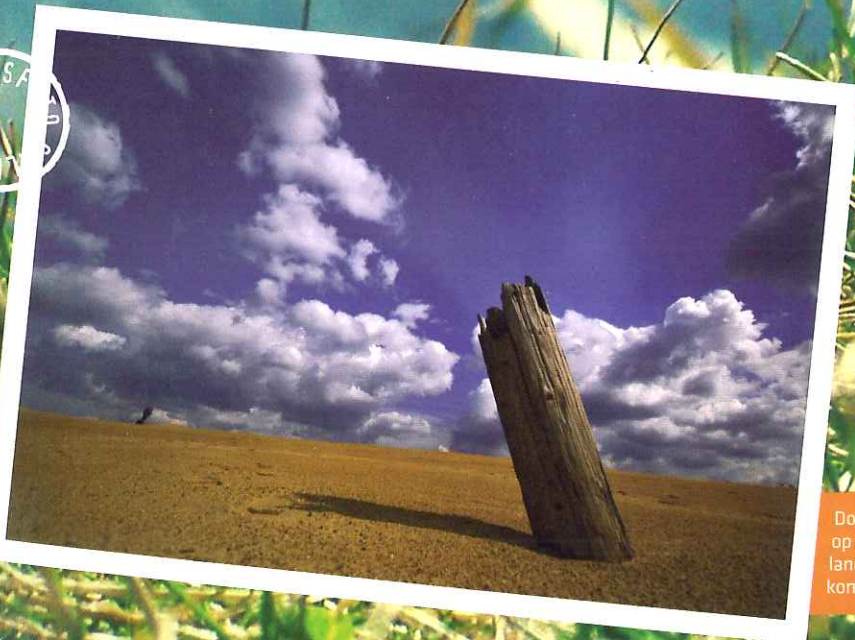

Landschaps fotografie

Landschapsfotografie. Volgens Ansel Adams, een grootmeester in dit genre, 'de ultieme test voor elke fotograaf en vaak de ultieme teleurstelling'. En met recht. Wanneer de zon door onstuimige onweerswolken klieft, wil je dat beeld in al z'n glorie vastleggen. Helaas vallen de resultaten vaak tegen. In 20 tips vertellen we je hoe je betere landschapsfoto's maakt.

Door iets op de voorgrond op te nemen, laat je het landschap beter tot zijn recht komen. FOTO: RAY BEERS

Twintig tips voor meesterlijke landschappen

Als kijker word je op het verkeerde been gezet door deze foto, maar dat maakt hem juist leuk om naar te kijken.

FOTO: MARCO PAUWS (MPAUWS)

Waarom vallen landschapsfoto's vaak tegen? Het antwoord is simpel: je probeert alle indrukken die jij als fotograaf ervaart (lichtval, het gevoel van ruimte, geluiden, de wind, subtiele kleurnuances ...) vast te leggen in een tweedimensionaal stilstaand beeld. Dat is niet eenvoudig, en vaak zelfs onmogelijk. Hoeveel vakmanschap, kennis van je materiaal en creativiteit je ook hebt. Landschappen zijn zeer complexe

onderwerpen die zich nauwelijks laten regisseren, laat staan registreren zoals jij dat graag wilt. Ansel Adams omschreef het probleem treffend: 'Hoe verder een onderwerp zich van de camera bevindt, hoe moeilijker het is te beheersen en te ordenen.' Je zult dus op zoek moeten naar de mogelijkheden die het indrukwekkende landschap voor je neus wél biedt. Gelukkig zijn dat er vaak meer dan je denkt. Onze top twintig landschapstips:

TIP 01 Maak een plan

Voordat je aan de slag gaat, is het slim om na te denken over wat voor soort foto's je wilt maken. Zomaar op goed geluk op pad gaan, is een optie, maar niet eentje die in fotografisch opzicht de grootste succeskans biedt. Een plan vergroot je kansen op goede foto's. Houd bij je planning rekening met een aantal zaken: het weer, het tijdstip en de locatie.

TIP 02 Blauw is flauw

Strakblauwe luchten zijn prachtig voor vakantiekiekjes, maar meestal minder goed voor weloverwogen landschapsfoto's. Dat komt doordat de lucht vaak een groot gedeelte van je compositie vormt, en dus sterk benadrukt wordt. Een egaal blauwe hemel is dan al gauw saai. De structuur, kleur en dramatiek van wolken laten je foto's veel meer spreken.

De wolken zorgen voor aangename afwisseling in deze landschapsfoto. FOTO: PATRICK PEETERS (PAT2006)

TIP 06 Locatielijstjes

Als het licht prachtig is maar het landschap niet, ben je natuurlijk nog nergens. Stel dus een lijstje op met mooie fotolocaties dicht bij je woonplaats. Plekken waar je gegarandeerd een mooi decor hebt. Zo'n zoektocht naar fotogenieke plekken kun je in het weekend doen, maar ook op weg naar je werk of tijdens een familiebezoek of dagje uit. Gewoon een kwestie van goed opletten en een oog ontwikkelen voor fotomogelijkheden.

Een andere gouden tip is de Ansichtkaartencarroussel bij de lokale VVV. Hoewel je de foto's van andere fotografen natuurlijk niet hoeft te kopiëren, krijg je zo wel snel een idee waar mooie landschappen te vinden zijn in je regio. Al snel heb je een lijst met locaties waar je - zonder tijd te verliezen aan rondrijden en zoeken - terecht kunt als het licht meezit. Op je vakantiebestemming kun je uiteraard hetzelfde doen.

TIP 07 Series: simpel maar sterk

Bijkomend voordeel van een lijst met vaste fotopunten is de mogelijkheid om één plek tijdens verschillende weersomstandigheden of seizoenen te fotograferen. Zo'n serie die je in de loop van een langere periode (bijvoorbeeld een jaar) schiet, oogt grafisch vaak erg sterk en geeft een fraai tijdsbeeld.

TIP 08 Werk aan je compositie

We hebben het hier al een aantal keren aangestipt: de kern van landschapsfotografie is een goede compositie. Het succes van je foto staat of valt met de ordening van de verschillende beeldelementen. Succesvolle landschapsfotografen hebben van nature oog voor sterke composities, lijnenspel en vlakverhouding. Als beginnend fotograaf kun je jouw vaardigheden op dit gebied eenvoudig trainen door veel naar het werk van anderen te

kijken. Daarnaast helpt het als je het landschap voor je neus gevoelsmatig kunt indelen in vlakken en lijnen. Er bestaat geen wiskundige waarheid voor de beste indeling van je foto. Toch wordt het door de meeste mensen als aantrekkelijk ervaren als je het beeld met denkbeeldige lijnen in negen gelijke blokken verdeelt, waarbij je de belangrijkste aandachtspunten op de verschillende snijpunten van die lijnen plaatst.

TIP 09 Kijk de kunst af

De beste plek om veel te leren over compositie, licht, kleurgebruik en niet in de laatste plaats weidse 'Hollandse Luchten', is gek genoeg niet het vrije veld maar het museum. Nederland heeft door de eeuwen heen tientallen wereldberoemde landschapsschilders voortgebracht. Hun werken vormen de basis voor veel vuistregels in de landschapsfotografie. In wezen doe je immers hetzelfde als deze schilders: een landschap op een zo interessant mogelijke manier weer-

TIP 03 Hoera, het regent!

Elk weertype heeft zijn eigen fotografische charme. Zo is het licht net voor of na een storm of zware onweersbui vaak erg dramatisch. Er priemen prachtige zonneharpen door de inktzwarte wolken, er verschijnen regenbogen en sommige onderdelen van het landschap worden warm uitgelicht. Ook mist en harde wind kunnen het landschap een uitzonderlijk karakter geven. Je kunt daarom beter met slecht weer op stap gaan dan binnen zitten wachten op de eerstvolgende strakblauwe lucht.

TIP 04 Vroeg uit de veren

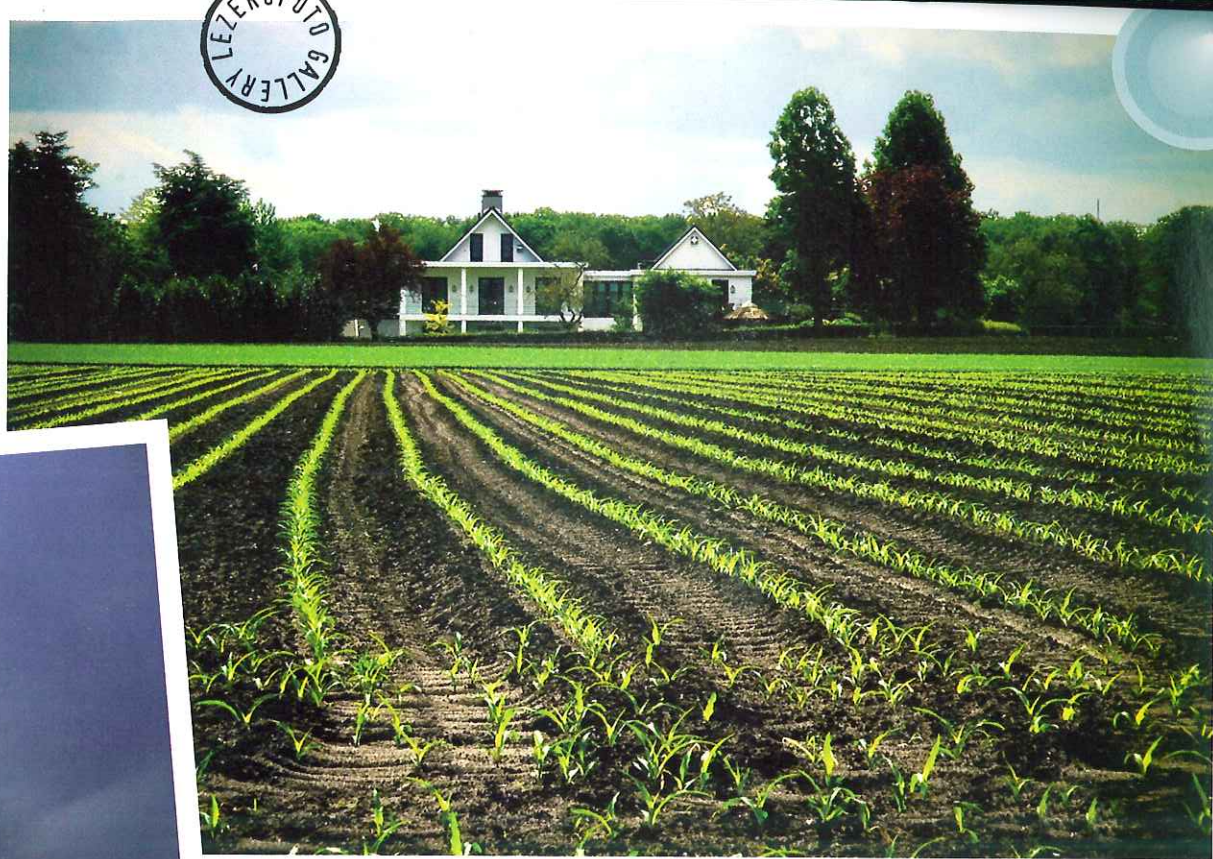
Het tijdstip waarop je je foto's maakt, bepaalt eveneens voor een groot gedeelte de sfeer. Midden op de dag is het licht vaak hard en zijn de contrasten tussen lucht en landschap groot. Dat levert vrijwel nooit mooie resultaten op. Het beste licht voor landschapsfotografie is rond zonsopkomst en zonsondergang. Dit worden ook wel de Gouden Uren genoemd vanwege het warme, goudkleurige licht. Ongeveer

een half uur vóór tot anderhalf uur na zonsopkomst en twee uur vóór tot een uur na zonsondergang boek je de fraaiste resultaten. Zet dus je wekker of stel de avondmaaltijd uit om het mooiste licht van de dag niet te missen.

TIP 05 Zon met mate

Zonsopkomsten en zonsondergangen zijn voor veel mensen ultieme fotomomenten. Niet zo vreemd, want de knal kleuren in de ochtend- en avondlucht bieden erg veel mogelijkheden voor opvallende beelden. Laat je echter niet verleiden tot makkelijke kiekjes in de categorie 'horizon met zon'. Gebruik het vlammende licht creatief. Als je weet waar de zon opkomt en ondergaat, kun je op zoek naar interessante voorgronden. Voorgronden die je als contour weergeeft, zorgen voor een sterk grafisch beeld dat het doorsnee plaatjesniveau ontstijgt. Belicht op het lichtste punt in de lucht, stel je compositie samen en druk af. Het inflitsen van de voorgrond kan eveneens verrassende resultaten opleveren, maar oogt meestal nogal 'gemaakt'. Gebruik deze techniek dus met mate.

Als je de juiste plekken weet te vinden, worden je foto's al snel veel beter. FOTO: ROY GROEN

PROBEER NIET TE VEEL IN BEELD TE PROPPEN: VAAK IS MINDER PER SALDO MEER

het verschil met een standaardbeeld. De voornaamste uitzondering op deze regel is de horizon in een natuurlijk landschap. Die moet exact waterpas staan, anders komt het al snel slordig en rommelig over. Oefen door dezelfde scènes uit verschillende hoeken vast te leggen, en analyseer welke aanpak het best werkt.

TIP 11 Houd het simpel

Het grote gevaar van een groothoeklens is dat je te veel in je foto propt. Dat ziet er chaotisch uit. Houd het aantal beeldelementen dus beperkt. Een bergdorpje dat naar alle kanten uitwaaiert over een berghelling, lijkt in werkelijkheid misschien pittoresk. Een krappe kadering met je teelens, waarmee je de huisjes als een kleurrijke blokkendoos weergeeft, levert echter een sterkere compositie op.

TIP 12 De menselijke maat

Ook een fraai landschap kan statisch en saai overkomen op een foto. Een mens of een dier in je compositie doet dikwijls wonderen voor de dynamiek. Enerzijds geeft zo'n levend wezen de verhoudingen in het landschap weer;

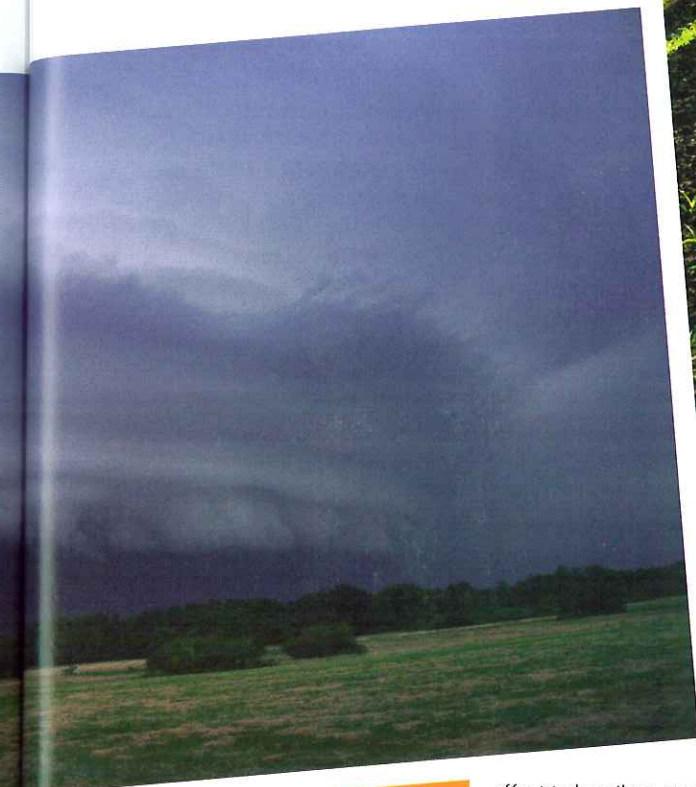
dit benadrukt het ruimtelijke effect. Anderzijds geeft de menselijke schaal het landschap vaak lading. Zo vertelt een foto van een verbeten kijkende ATB'er op een modderig bergpad in een zware regenbui een verhaal over doorzettingsvermogen, de strijd tegen de elementen en de macht van de natuur. Diezelfde foto zonder fietser doet dat veel minder.

TIP 13 Het oog wil ook wat

Al eerder kwam het belang van de voorgrond bij groothoekopnamen ter sprake. Opvallende voorgronden leiden de kijker een foto in en scheppen regelmaat en orde. Je kunt die strategie ook verder doortrekken, door letterlijk een lijn op te nemen die de kijker door de hele foto leidt. Wegen, rivieren, uitgelichte berggruggen, houtwallen, hoogspanningsmasten en lichtsporen van autokoplampen kunnen die rol op een natuurlijke manier vervullen. Probeer eens dit effect zo ver mogelijk door te voeren. Dat leert je veel over de werking en het belang van lijnen.

TIP 14 Geen hardware-fetisjisme

De meest gestelde vraag in de fotografie is waarschijnlijk: 'Welke camera heb ik nodig?' Hoewel op die vraag maar zelden een eenduidig antwoord valt te geven, is landschapsfotografie minder veeleisend dan andere

Regen en donkere wolken zorgen voor drama in het beeld. Ze maken deze foto nog spannender om naar te kijken. FOTO: HARRY HUISMAN (YRRAHHUIS)

effect te bereiken. Hoe bouwden ze hun schilderijen op, welke composities werken het best en welke rol speelt het licht?

TIP 10 Schuin is dynamisch

Een andere 'wetmatigheid' is dat schuine lijnen in je foto sterker werken dan horizontale. Schuin oogt dynamisch. Fotografeer maar eens een rij grachtenpanden van de linkerbovenhoek naar de rechteronderhoek van je foto, en je ziet

geven. Alleen niet met verf en doek, maar met een camera. Laat je camera dus eens een middag thuis en analyseer de werkwijze van de oude meesters. Kruip in hun huid en probeer te ontdekken welke keuzes ze maakten om een bepaald

Schuine lijnen maken je foto dynamisch. Dat zie je perfect op deze foto met de bergpartij langs de kust. FOTO: ANIEK LUMENS (ALU)

ONDER EEN STRAKBLAUWE HEMEL OOGT EEN LANDSCHAP AL SNEL SAAI

vormen van fotografie. Je 'model' is immers relatief statisch, zodat je op je gemak kunt werken. Een snelheidsmonster om je nek is dus geen must. Met een eenvoudige camera en een beperkt lenzenarsenaal kom je al een heel eind. Het voornaamste is een lens waarop je een zo klein mogelijk diafragma (zo hoog mogelijk F-getal) kunt instellen. Dat geeft namelijk een maximale scherptediepte, waardoor je beelden van voorgrond tot horizon scherp zijn. Scherpte is bij landschapsfoto's namelijk een absolute vereiste.

TIP 15 Ken je lenzen

De keuze voor een bepaalde lens hangt af van je fotografische voor-

keuren. Het is dan ook een groot misverstand dat je alleen met een groothoeklens goede landschapsfoto's kunt maken. Weliswaar wordt een groothoekobjectief van 10 tot en met 24 mm het meest gebruikt voor oneindige horizons met karakteristieke wolkenluchten of zeegezichten, maar ook met een telelens tot 300 mm kun je prachtige landschappen schieten. We nemen de karakteristieke eigenschappen van beide lenstypen achtereenvolgens onder de loep.

TIP 16 Voor wie het ruim ziet

Je groothoek gebruik je als je een gevoel van ruimte wilt overbrengen. Een groothoeklens 'trekt je beeld breed',

Minder is meer, dacht deze fotograaf terecht toen hij deze opname maakte. Prima uitgewerkt in een mooie landschapsfoto. FOTO: RONALD ABRAHAMS (ABRAHAM)

waardoor je veel op de foto krijgt. Het ruimtelijke gevoel dat een weids landschap met een mooie lucht oproept, leg je dus optimaal vast met een groothoek. Pas echter op! Een groothoek heeft de neiging om voorwerpen (bergen, bossen, grote gebouwen) kleiner weer te geven dan dat je ze met het blote oog ziet. Wanneer je de tweedimensionale foto bekijkt die je van een oneindig berglandschap maakte, kun je dus het idee krijgen dat je een rij lage duinen voor je hebt. Je kunt dit probleem omzeilen door iets op de voorgrond in beeld op te nemen, zoals een interessante steen, kleurige herfstbladeren of een grillige struik. Een voorgrond creëert diepte en leidt het oog van de kijker de scène in.

TIP 17 Met je neus op de feiten

Een telelens lijkt een vreemde keuze voor een landschapsfotograaf. Met een telelens haal je je onderwerp immers dichterbij, en daarmee valt het ruimtelijke gevoel al snel weg. Met het dichterbij halen van je onderwerp laat je echter ook veel storende en niet-relevante zaken buiten beeld. Zo focus je op de essentie van het landschap en breng je orde en rust in het beeld aan. Vaak vergroot die versimpeling de kracht van de uiteindelijke foto. Verder vergemakkelijkt een telelens het zoeken naar patronen en structuren in een landschap. Die hebben vaak een sterk

visuele impact. Denk bijvoorbeeld aan rijen bomen op achter elkaar liggende bergruggen of oneindige rijen golven in een zeegezicht.

TIP 18 Zoek steun

Het belangrijkste accessoire voor landschapsfotografie is het statief. Een grote scherptediepte vereist vaak lange sluitertijden, en elke kleine beweging van je camera of lens zie je pijnlijk terug op je foto's. Investeer dus in een stevig statief en maak je er niet vanaf met een goedkope, lichte model. Een statief vormt de kortste weg naar betere foto's.

TIP 19 Afwijkende beeldformaten

Veel fotografen kennen het probleem: je hebt een mooi landschap voor je, maar de lucht of de voorgrond is dodelijk saai. Een andere compositie behoort niet tot de mogelijkheden. Wat te doen? Simpel: je snijdt je beeld bij tot een panoramisch formaat. Een 'vlakke' foto kan met een beetje bijsnijden ineens veranderen in een krachtig beeld.

Een andere optie is het aan elkaar 'lasen' ('stitchen') van meerdere foto's tot één breedbeeldfoto. Zorg ervoor dat je alle foto's identiek belicht, en combineer de beelden daarna in Photoshop of een ander fotobewerkingspakket. Dé garantie voor verrassende resultaten.

Strak blauwe luchten zijn prachtig voor vakantiekiekjes, maar deze donkere lucht is veel spannender en bepaalt de compositie. FOTO: ALEID RUIJS (DIELA)

TIP 20 Breek met tradities

Het is goed om alle compositiewetten en perspectiefregels te kennen en waar mogelijk toe te passen, maar het is nog beter om ze af en toe bewust te overtreden. Een frontale, traditiedoorbrekende aanpak kan prachtige plaatjes opleveren. Denk aan de abstracte beelden die overal in industriële of stadsgezichten te vinden zijn, of aan landschappen met extreem veel lucht. Als jouw creativiteit een verrassende draai aan een

situatie kan geven, moet je dat zeker niet nalaten. Ongeacht wat de kunsthistorische leerboeken zeggen ...

Tot slot

Tot besluit geen tip maar een oproep: ga oefenen, oefenen en nog eens oefenen. Alleen door veel fouten te maken en verschillende dingen uit te proberen, zul je leren hoe je de voorgaande tips succesvol toepast. Er ligt een hele wereld aan je voeten die gefotografeerd wil worden. Veel plezier en veel succes! 📷

➔ Over de witalans valt te discussiëren. Maar de fotograaf was moedig en heeft in elk geval een origineel standpunt gevonden. FOTO: CEES EINDHOVEN (CASEBO)

⬇️ Vroeg opstaan is misschien niet altijd even leuk, maar betaalt zich vaak terug in hele goede resultaten. FOTO: BERT NEELEMAN

